

MEDLEMSBLAD FOR

RYFYLKE LODGE 8 - 023

SONS OF NORWAY DISTRIKT 8

Vårt organisasjonsnummer: 988997382

Bank: 3353 22 23259

DESEMBER 2012 – Årgang 15 (stiftet 1997)

SONS OF NORWAY ble stiftet i Minnesota i 1895, og fikk Norge som distrikt nr. 8 i 1982. Det er i dag over 400 lokalforeninger/lodger i USA, Canada (distrikt 7) og Norge. Medlemstallet totalt er mellom 64-65000.

I Norge er det 16 lokale lodger i drift, med et samlet medlemstall på ca. 1400. Vårt fremste mål er å opprettholde kontakten med det norske Amerika, og arbeide for å sikre/dokumentere emigrasjons-historien som en viktig del av vår nyere norske historie.

Det er i dag like mange norskættede i USA som det er nordmenn i Norge. Fra «alle» bygder og byer i Norge reiste folk til Amerika i tiden 1825 – 1925.

Sons of Norway's Hjemmesider:

www.sonsofnorway.com

www.sonsofnorway8.com/

INFO

INNHold:

Presidenten har ordet	1
Styret	2
Annonser	2, 4 og 8
Referat fra medl.møte	3 og 5
Om Emigrantfotografar	4 og 7
Gratulerer	5
Artige historier	5
Nytt styre for 2013	6
Klipp	6
Annonse julemøtet	7
Velkommen til julemøtet	8

Kjære medlemmer i Ryfylke Lodge.

Lodgen har bursdag 29.11. vi fyller 15 år, og det er med stor glede styret kan invitere til jubileumsfest på Vaulali 12. desember kl. 18.00.

Dette blir også årets julemøte og vi ser frem til at riktig mange setter av denne førjulskvelden for å feire, og styret har følgende på rogrammet:

*Jubileumsmiddag: pinnekjøtt med tilbehør, -riskrem til dessert
Kaffe og kaker*

*Underholdning: Ved pianoet: Ingebjørg Tunland
Musikere fra Strand Kr. juniorkorps
Historikk
Prolog
Utlodning
DRØS*

*For øvrig: se redaktørens omtale vedrørende påmelding og pris.
Kanskje ikke alle medlemmer kommer til festen: derfor benytter jeg denne anledning som rekker lengst ut til å ønske hver og en:*

Riktig god jul.

Med vennlig hilsen

John H. Heoroy

President Ryfylke Lodge

VÅRE ANNONSØRER STØTTER OSS –
DU BØR ETTERSPØRRE DERES TJENESTER

Styret for Ryfylke Lodge 2012

President

John Harry Hevrøy
Fjellsv. 11B
4100 Jørpeland
johhevro@online.no
Tlf. 51747761 / 90825915

Visepresident

Sigbjørn Schmidt
4137 Årdal i Ryfylke
s.schmidt@online.no
Tlf. 51752446 / 95267992

Sekretær

Ingrid Lekvam
Heggheimsvegen 261
4120 Tau
inlek@frisurf.no
Tlf. 51744193 / 48203633

Kasserer

Ingrid Engedal
Ekornvegen 3
4100 Jørpeland
ingrid.engedal@lyse.net
Tlf. 90183024

Finanssekretær UTGÅR

Aktivitetsleder
Gunvor Lauvsnes
Fjellsv. 18B
4100 Jørpeland
gunvor.lauvsnes@lyse.net
Tlf. 51748227 / 95296686

Marshall / Matr.forv.

Pål Barkve
Ryfylkeve. 2560
4120 Tau
Tlf. 51746415 / 95253972

Rådgiver

Odd Harald Olsen
4130 Hjelmeland
o-haral@online.no
Tlf. 51750512 / 90751907

Redaktør

Kåre Abrahamsen
Varhaugvegen 9
4120 Tau
ksa@lyse.net
Tlf. 51746215 / 98476287

Redaksjonskomité

Solfrid Abrahamsen
Varhaugvegen 9
4120 Tau
sab@lyse.net
Tlf. 51746215 / 48286374
og

POST:

Ryfylke Lodge 8-023
V/Jon Harry Hevrøy
4100 Jørpeland

Link til medl.bladet:
Strand Hist. og Ættesogelag:
<http://www.strandhistorie.no/>

**ULLESTAD OG JANSEN
TRANSPORT AS**
VIKANESSET SØR - 4130 HJELMELAND
Tlf 51 75 00 55 - FAX 51 75 00 46

Jansen Betong a.s.
4130 Hjelmeland
Tlf. 51 75 22 61 / 909 21 446
Fax. 51 75 01 59
Betongarbeid - Naturstein - Fliser

Postboks 8 -
4100 Jørpeland
Filial Tau : Postboks 99 –
4120 Tau
Felles sentralbord : 02002

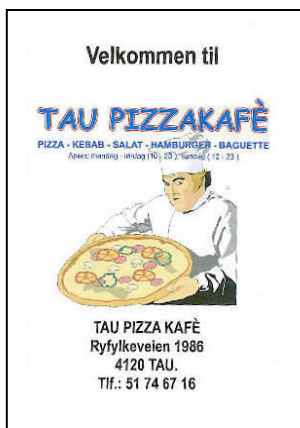
AS RYFYLKE TRELAST
ALSVIK - 4120 Tau
Telefon 51 74 11 00.
Telefax 51 74 11 01

**STRAND
BYGG AS**
Nordmarka - 4120 Tau
Telefon 51 74 36 00 - 920 79 310 - 11-12

LEDIG ANNONSEPLASS

Velkommen til

TAU PIZZAKAFÉ
PIZZA - KERAB - SALAT - HAMBURGER - BAGUETTE
Åpningstid: onsdag (10-23) / søndag (12-23)

TAU PIZZA KAFÉ
Ryfylkeveien 1986
4120 TAU.
Tlf.: 51 74 67 16

COMROD
Reaching further

Fiskaavegen 1
NO-4120 TAU

tlf. (+47) 51740500
www.comrod.com

SKAL DU TIL USA?

Kontakt
Sons of Norway's hovedsamarbeidspartner
for våre gunstige avtalepriser:

USA EXPERTEN
DK REISER
Ellevølen 21, 4480 Kvinesdal
Tlf. 38360204, Faks 38361503
www.usaexperten.no

Flybilletter – Hotell – Leiebiler
Tlf + 47 38 35 02 04 –
www.usaexperten.no
epost: firmapost@usaexperten.no

Sterling

Sterling White Halibut AS
Hundsnes, NO-4130 Hjelmeland
Norway

Tel.: +47 21 56 23 00
Fax: +47 21 56 22 01

www.marineharvest.com
www.sterlingwhitehalibut.com

Hjelmeland Sparebank
ryfylkebanken

Stikk innom og ta en prat med oss om:

- Bank og Forsikring
- Sparing og Lån
- Leasing
- M.m.

Hovedkontor: 4130 Hjelmeland
Telefon sentralbord: 51 75 44 00
Salgskontor Jørpeland – Oldeidegården
4100 Jørpeland
Telefon sentralbord: 51 74 55 50
Åpningstid: 09:00-15:00 man-fre

Referat fra åpent medlemmøte i Son's of Norway på Vaulali 14.11 2012

I presidentens fravær var det visepresident Sigbjørn Schmidt som åpnet møtet med å ønske alle velkomne til Vaulali, og spesielt velkommen til president Arne Halvorsen, fra Birkebeiner Lodge og Mari Anne Næsheim Hall som skal fortelle om boka de hadde utgitt: "Ryfylkinger i den amerikanske borgerkrigen". Det var 36 frammøtte og sammen sang vi de tre lands nasjonalsanger.

Vi startet med en gang, etter nasjonalsangene, med at Arne Halvorsen og Mari Anne Næsheim Hall fekk ordet. Halvorsen, som er fra Gausdal, har blant annet tidligere skrevet om gausdøler i den amerikanske borgerkrigen. Han fekk så interesse for å skrive om rogalendinger, og spesielt ryfylkinger. Her hadde Næsheim Hall, som også er svært opptatt av utvandringen til Amerika, gitt viktige bidrag. Sammen fortalte de noe om innholdet i boka.

Den Amerikanske borgerkrigen startet 12. april i 1861. Dette var mer eller mindre en krig om slavehandel mellom Nordstatene og Sørstatene. Det ble antatt at rundt 60-70 000 nordmenn hadde kommet til Amerika før krigen brøt ut. Forfatterne hadde funnet fram til vel 210 rogalendinger som hadde deltatt, men de holdt åpent om at mange flere kunne ha vært med uten at de hadde klart å oppspore disse.

For å lokke frivillige til å verve seg, fikk de løfte om en fin pengesum. Noe ble utbetalt ved verving og resten etter at bindingstiden på tre år var slutt. De skulle få 13 dollar måneden og klær og skor. Dette lokket mange som ikke hadde arbeid og hadde behov for penger.

Noen av de mer velstående som var kalt ut i krigen, kunne komme ifra dette ved å betale andre til å tjenestegjøre for seg. Det var hørt om noen som hadde betalt hele tusen dollar for å få en annen til å gå i krigen for seg.

For det meste var det folk fra Hjelmeland og Årdal og også fra Strand, som boka handler om. Vi fikk fortalt og opplest historier og brev som var skrevet av ryfylkinger om krigen, både humoristiske og alvorlige. Her ble nevnt mange navn om folk som var med, men det beste referenten kan gjøre er å anbefale boken på det varmeste for de som har interesse for slekter i Amerika og denne krigen. Noen eksemplarer av boka vil bli å få kjøpt på kommende møter i Sons. *Visepresidenten sa at han ville spørre på "GEA" i Årdal (bensinstasjonen) om å få legge noen bøker der ut for salg.Red.*

Forfatterne ble behørig takket og overlevert blomster før vi gikk over til mat. Den bestod denne gang av nydelig tomat супpe med brød, kaffe og julebrød, noe vi satte stor pris på.

Etter matøkta forlot gjestene møtet og vi fortsatte med valg. Valgnemnda har bestått av Egil Pedersen, Terje Borgen og Anne Berit Sæbø. Terje Borgen ledet valget som ble slik enstemmig:

President	John Harry Hevrøy	gjenvalg
Visepresident	Sigbjørn Schmidt	gjenvalg
Sekretær	Solfrid Abrahamsen	ny
Kasserer	Ingrid Engedal	gjenvalg
Materialforv.	Pål Barkve	gjenvalg
Aktivitetsleder	Odd Harald Olsen	ny
Redaktør	Kåre Sigve Abrahamsen	gjenvalg
Rådgiver	Odd Harald Olsen	gjenvalg
Revisor	Jan Ommundsen	gjenvalg
Vakter	Leiv Magnar Engedal	gjenvalg
	Tanke Levik	ny
	Leif Voster	ny
Matkomite	Torunn Levik	ny
	Grete Voster	ny
	Solveig Jansen	ny
	Harald Jansen	ny
	Randi Ørsal	ny
Redaksjonkom.	Solfrid Abrahamsen	gjenvalg
	Olav Skjervik	ny

Sigbjørn minnet så om påmelding til 30-års jubileet i Kristiansand for starten av Distrikt 8. Påminning også om **påmelding senest 5. des. for julemøtet/festen vår på Vaulali.**

Odd Harald fortalte om stormen på østkysten og den skade den hadde forårsaket. I USA har Sons et humanitært fond som umiddelbart trer støttende til med ettusen dollar til familier av Sons som sterkt berørt av uhell. (forts. side 5)

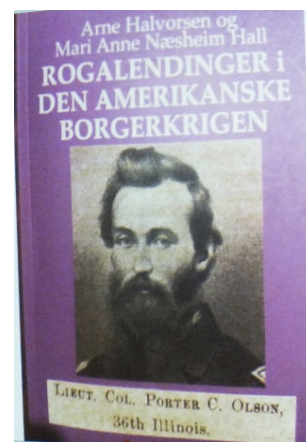
Forfatterne Mari Anne Næsheim Hall og Arne Halvorsen

Fra v.: Mari Anne Næsheim Hall, Arne Laugaland, Margrethe N. Hall, Kjell Magne Hansen, h.s.mot veggen Michael Hall, Helge Hågensen, Arne Halvorsen

Fra v: Anna og Jens Børkja, Grete og Leif Voster

Omslaget fra boken "Rogalendinger i den amerikanske borgerkrigen". Porter C. Olsen på bildet er eldste sønnen til Ole Olsen Hetletvedt, kjent som en fra "Restaurationen i 1825".

Vi vil ha noen bøker til salgs på møtene framover.

3.5. Emigrantfotografar med nye teknikkar og motivtypar

Dette er tenkt som en fortsettelse av artikkelen om fotograf Martin Morrison som stod i bladet novembernummeret. Han var en "emigrantfotograf". Det var mange flere enn han, - kan vi lese om her.

Kilde: http://www.fotonettverk-rogaland.no/historia/3_5_emigrantfotografar_med_nye_teknikkar_og_motivtypar

Med emigrantfotografar meiner vi norsk-amerikanarar som fotograferte i større omfang enn til privat bruk medan dei var på heimebesøk frå USA, eller norsk-amerikanarar som flytte heim att og som fungerte som bygdefotografar eller oppdragsfotografar elles. Både desse gruppene hadde lært å fotografera i USA, og dei hadde kamera og utstyr med seg til Noreg. Nokre av dei som kom på besøk, var etablerte atelierfotografar i USA, til dømes *Martin Morrison* (se medl.bladet fra november), *Christ Pedersen Myklebust* (sjå nedanom) og *Dora Storaker*. Desse tre var alle atelierfotografar i typiske immigrant-småbyar i Iowa; i Ames, Eagle Grow og i Roland.

Emigrantfotografane opererte gjerne i fleire fylke. Det bevarte materialet i Rogaland, viser at fleire fotograferte både i Rogaland og Hordaland. Det finst ikkje tilsvarende materiale som viser at slike fotografar opererte på både sider av amts- eller fylkesgrensa i sør. Men materialet etter emigrantfotografar som er kartlagt under arbeidet med prosjektrapporten for fotonettverket, er tilfeldig. Det viser likevel eit mønster. Dei heimvende fotografane reiste gjerne over eit større område når dei fotograferte, noko som tyder på at dei hadde med seg bestillingar på bestemte motiv frå immigrantmiljø i USA.

Motivmessig er fotografia ikkje direkte nyskapande. Dei viser hovudsakleg familiegrupper framfor bygningar, eller gardstun sett på avstand. Slik sett hadde ikkje USA-bakgrunnen deira noko å seia for presentasjonen av motivet. Men desse fotografia har alle god teknisk kvalitet. Dei som kom heim frå USA på besøk eller for å bu i Noreg, hadde nemleg godt fotoutstyr.

Om motiva var tradisjonelle, introduserte emigrantfotografane bilettypar som ikkje var vanlege frå før i fylket. Dei var nemleg dei første som produserte stereoskop- eller stereofotografi til heimemarknaden, og fleire av dei kom heim frå USA med kamera til å fotografera panoramabilete.

Stereoskopbilete var kjende frå fotografiet sin barndom. Alt i 1849 kom dei første kamera med to objektiv som dermed laga todimensjonale bilete. Dei store verdstillingane i London 1851 og i Paris 1855 gjorde stereoskopbileta kjende for eit større publikum. Fotograf Knud Knudsen i Bergen hadde stereskopkamera i 1862. I 1864 averterte han at han hadde stereoskopbilete for sal, men desse var først og fremst produserte for turistmarknaden. I 1872 gav fotograf Marcus Selmer i Bergen ut *Catalog af Norske Nationaldragter, Landskaber og Stereoskopbilleder*. Då fotograf Axel Lindahl tok ut på den første Noregsreise si i 1884, tok han mange stereoskopbilete, men han var ikkje innoom Stavanger amt på denne turen. Bruken av stereoskopbilete i Noreg var heller ikkje vanleg i midten og slutten av 1880-åra. Formatet var ikkje mote på turistmarknaden då, men i 1890-åra kom moten tilbake. Knud Knudsen gjekk til dømes bort frå dette formatet tidleg i 1880-åra og kom tilbake til det seint i 1890-åra. Både i USA og i Storbritannia vart det produsert stereoskopbilete med norske motiv for turistmarknaden, særleg i 1890-åra og framover.

(forts. s. 7)

Kilde:

<http://www.kulturnett.no/HTML/foto/morrison.jsp>

Unge menn på Kvernaland i Time kommune prøver "Velte-Petter", den nye velocipeden. Å eiga sykkel i 1889, var ganske så uvanleg. Dette måtte dokumenterast. Foto: Martin Morrison.

Dette stereofotografiet frå Time i 1889 er uvanleg på fleire måtar. Det viser to av dei første, kanskje dei aller første syklane som vart laga ved den seinare så kjende plogfabrikken til Ole Gabriel Kverneland. Det er den første smia og heimen til Kverneland-familien som ligg i bakgrunnen. O. G. Kverneland sit sjølv på sykkelen til venstre, godt støtta av ei trefføl mot det store hjulet, og med kona Anna Malena og dei eldste barna i framgrunnen. Vi kjenner ikkje namna på dei andre mennene.

CARICA

Carica AS – Cruiseeksperten

Vi har cruise over hele verden

Jakob Askelands vei 9, 4314 Sandnes
Tlf. 51 63 74 00, post@carica.no

www.carica.no - Gratis parkering

RGF NAL IATA

Referat fra åpent medlemsmøte.... (forts. fra s.3)

Mange familier hadde etter stormen fått dette og det hadde tappet fondet. Det var oppfordring til lodgene om å støtte fondet med et bidrag. Da vår lodge ikke har midler til å støtte dette, ble det foreslått å samle inn penger på møtet. Det innsamla beløp ble kr 1987, som vil bli oversendt fondet via Per Mikaelen. Flott !!

Ingrid opplyste om at to 15/16-årige jenter fra vår lodge har søkt om å få delta på språkleir på Skogfjorden Camp i Bemidji i Minnesota. Leiren er i slutten av juni og er for barn/barnebarn av Sons-medlemmer. (Se for øvrig annonse i oktobernummeret. Red.)

Fra salen kom det fram forslag om å starte våre møter tidligere, da mange har lang veg heim. Dette ble bifalt, **og fra nå av skal de ordinære møtene våre starte kl 19.00.** (Dette vil da gjelde fra årsmøtet neste år, og iallfall utover vinteren. Red.)

Det ble fem heldige vinnere av fine Azalea før møtet ble avsluttet kl. 22.

15.11.12. Ingrid (sekretær)

Fra høyre: Solfrid Abrahamsen, Grethe og John Egeland. På andre siden av bordet, mot veggen Ola Lekvam.

Gratulerer

Vi gratulerer
så hjertelig med dagen i
Desember

VI GRATULERER !

Torleiv Pundsnes	7.
Bente Riskedal	11.
Torild L. Hansen	15.

IDÉ – banken

Har du en god idé eller et godt forslag om noe vi kan benytte oss av i Ryf. Lodge?

Ta kontakt med presidenten -
John Harry Hevrøy

johhevro@online.no
Tlf. 51747761 / 90825915

Har du E-mail?

Da kan medlemsbladet
sendes deg digitalt, og
lodgen sparer porto.

SEND DIN
E-mail ADRESSE
til redaksjonskomitéen

sab@lyse.net

Husk også å sende din nye
adresse hvis du oppdaterer
senere

Artige historier

Fra en av "Norges Bebyggelse" bøkene har vi hentet dette – om "Sørlandshumor".
av Steen Benneche:

Høvågfolk sto en sommersøndag og diskuterte tidens begivenheter utenfor kirken.

– Det er grusomt med denne 'anatombomba', du!. Nei, då var det noe ant i kong Davids og deisis tid – då skjød dei med pil og baa. Traff dei, så var det vel, og traff dei ikje, så kunne det vere just det same.

Neste historie er visst også fra Høvåg – fra parafinlampens første tid:

En fisker med en meget energisk og dominerende kone ble stadig mast på at nå måtte han skaffe en av disse parafinlampene – omkvedet var selvfølgelig at alle andre hadde det.

Til slutt resulterte dette evindelige kjaset i at mannen ga seg. En sur og stormfull høstdag tok han båten og rodde i storm og regndrev mangfoldige kilometer inn til byen og fikk kjøpt lampen. Så rodde han tilbake, og nå var det oven i kjøpet begynt å bli temmelig mørkt, så turen var alt annet enn behagelig.

Etter alt kavet, var det også blitt slutt på mannens tålmodighet. Nå, bestemte han seg for, at kona skulle en gang for alle høre hvor urimelig hun var. Han hadde opparbeidet en ganske rødglødende indignasjon da han fortøyde båten, og med lampen på strak arm marsjerte opp mot huset.

Så ville uhellet at han snublet i kjøkkentrappa – og der lå den dyrebare lampen i tusen knas. I det samme kom kona til, observerte ulykken og begynte naturligvis på en lang jeremiade.

Da mannen endelig fikk skutt inn en liten setning, ble det bare et forsagt kvekk.

- Men kjere Maren – du kunne då ikje vente at han skulle vare evig.

Nytt styre for 2013

Klipp

Vi viser til referatet side 3 om valget på nytt styre for 2013

President	John Harry Hevrøy	gjenvalg
Visepresident	Sigbjørn Schmidt	gjenvalg
Sekretær	Solfrid Abrahamsen	ny
Kasserer	Ingrid Engedal	gjenvalg
Materialforv.	Pål Barkve	gjenvalg
Aktivitetsleder	Odd Harald Olsen	ny
Redaktør	Kåre Sigve Abrahamsen	gjenvalg
Rådgiver	Odd Harald Olsen	gjenvalg
Revisor	Jan Ommundsen	gjenvalg
Vakter	Leiv Magnar Engedal	gjenvalg
	Tanke Levik	ny
	Leif Voster	ny
Matkomite	Torunn Levik	ny
	Grete Voster	ny
	Solveig Jansen	ny
	Harald Jansen	ny
	Randi Ørsal	ny
Redaksjonkom.	Solfrid Abrahamsen	gjenvalg
	Olav Skjervik	ny

Fra Sons D8 kongressen på Bryne i juni 2012 og innsamlingen av boksringer:

Her ser vi Carl Johan Holm, Fredrikstad Lodge - står "øvegidde" og ser på alle posene og esker med boksringer som er samlet inn til Sons i løpet av de siste to årene. Det vi ser her veier 150 kg. I tillegg hadde Eidsvoll Lodge 70 kg som de ga han senere.

Når man regner at 3 ringer veier 1 gram, så er det et enormt antall ringer som er brukket av boksene. La oss prøve -
(150 + 70 kg = 220 kg) = 220000 g x 3 ringer pr. g = **660000 ringer**

Fra november medl.bladet til Leiv Eiriksson Lodge klippes at de inviterer til julemiddag på Karlsbu, "oppe på høg Jæren", dvs. man passerer og kjører ikke så veldig langt forbi NAF-testebanen, hvis man kommer fra E39.

Inviterer til julemiddag på «Karlsbu»,

fredag 14. desember 2012, kl. 19:00

Pris kr 390,- pr kuvert. I den ligg lutafisk eller juletalerken, 1 flaske mineralvatn, kaffi og dessert (sviskegraut).

Program:

Svein Inge Arrestad er festleiar. Sverre Risdal syng country og anna.

Amerikansk auksjon og dans

PS! Påmeldingsfrist **1. desember**, tlf.: 91639507.

Vi tar forbehold om et minste antall 30 stk. Åpent for alle !

Mange kjenner nok til at SONS samler inn ringer fra drikkebokser. Disse har til slutt havnet i Thailand hos en bedrift som smeltet dem om og støpte deler til handicap utstyr. Før ble ringene sendt gratis med SAS. I brosjyren t.h. leser vi at dette ikke lenger er mulig - det ble for mye etter hvert. Ringene blir nå solgt her hjemme til resirkulering av metall, og pengene som kommer inn overføres til "Prostheses Foundation".

Siden prosjektet startet i 1992, er det produsert mer enn 30000 proteser av forskjellige typer til en kostpris av bare 1/10 av prisen i Europa.

Brosjyren forteller historien om hvordan det hele startet: Kirsten Egelund Andersen, en dansk kvinne som under en fisketur i Thailand ble oppmerksom på at man der av en eller annen grunn samlet på boksringer. Ringene viste seg å bli brukt til et meget godt formål, nemlig skruer og bolter til kunstige ben- og armproteser etter ide´ og forskning av Dr. Terdechaj Jivakate.

Ønskes mer informasjon, ta kontakt med osjnorway@online.no eller gå inn på www.prosthesefoundation.or.th/ og gå du inn på daaseringe.dk, får du den danske gruppens hjemmeside.

RINGER SOM GIR BEN Å GÅ PÅ

er et prosjekt i regi av

Order of Saint John of Jerusalem
Knights Hospitaller

Johanniterordenen

ved
Malteser Riddernes Hospitalsorden,
Dagmar Dk.

Samarbeidspartnere i prosjektet er bl.a.

Samtlige lodger av SONS OF NORWAY, distrikt Norge.
Løger, foreninger og skoler av mange slag over hele landet,
Den norske klubben på Grand Canary,
og de norske Sjømannskirkene i Spania.

Emigrantfotografar med nye teknikkar
(forts. fra s. 4)

Julemøtet 12.12

Fotograf C. L. Jacobsen i Stavanger var den første som averterte fotografering med stereoskopapparat i Stavanger. Han hadde så langt me veit, ikkje tilknytning til USA. Annonser i Stavanger Amtstidende og Adresseavis 12. Juni 1865 opplyser at han kom heim frå ei forretningsreise til Berlin sommaren 1865 med "... forskjellige nye Sager, henhørende til Photographien, saasom Album, Rammer, Stereoskop og Visitkortbilleder, "Alt til billige Priser" (sitat frå avisa). Så langt me kan sjå, har ikkje nokon av bevaringsinstitusjonane i nettverket stereoskopbilete frå Stavanger med fotograf Jacobsen sitt firmastempel, og svært få 1800-tals stereoskopbilete i det heile.

Dei bileta norsk-amerikanaren Martin Morrison tok i Rogaland og Sunnhordland i 1889, er truleg dei eldste stereoskopbileta i Rogaland med private motiv (sjå nedanom). Fotograf Rasmus P. Thu sine stereoskopbilete skriv seg frå 1890-åra og seinare.

Dei eldste, kjende *panoramabileta* i Rogaland er så langt me veit i dag, frå Sandnes.

Det var truleg Aadne O. Aase, disponent ved "Sandnæs Trevefabrik", som tok desse etter bybrannen i 1897. Sven Larsen som hadde papir- og fotografisk handel i Egersund, produserte panoramabilete frå Egersund kring 1912. Det er ikkje kjent i dag kva bakgrunnen var for panoramabileta frå Sandnes og Egersund, eller om dei to fotografane hadde skaffa seg det spesielle kamerautstyret frå USA.

Fotograf Gabriel T. Espedal er døme på ein Rogalands-fotograf som kjøpte kamera i USA. Han etablerte atelierfirma i Stavanger i 1921 og tok mange panoramabilete i Rogaland og Vest-Agder i åra 1922-1924 (sjå kap. 3.6). Espedal hadde fotoatelier om lag 14 år i USA før han flytte heim i 1921. Det er ikkje kjent korleis han la opp reiserutene sine til panoramafotograferinga. Det bevarte negativmaterialet etter han, tyder på at det var kundane som bestilte aktuelle motiv hos han først.

Rasmus P. Thu

<http://www.arkivverket.no/arkivverket/Bruk-av-arkiv/Nettutstillinger/Fotograf-R.-P.-Thu-1864-1946>

Fotograf Rasmus P. Thu budde i USA i fleire periodar frå 1880-åra og framover. Panoramabileta hans daterer seg også frå 1920-åra. Thu kjøpte kamera til å ta denne type bilete med under eitt av dei siste, eller det siste USA-besøket sitt. Det bevarte materialet viser at han særleg dreiv denne type fotografering i 1923, både i Stavanger-området, på Rennesøy, Finnøy og på Jæren. Thu fotograferte også mange bygdelag på Karmøy etter

at han flytte dit og opna atelier i Skudeneshavn i 1928.

Panoramafotografering vart ikkje nokon utbreidd mote i Rogaland. Utstyret var kostbart og fotograferingsmåten komplisert. Dessutan kom dei aller første flyfotografia i slutten av 1920-åra. Slike oversynsbilete av bygdelag i fylket erstatta seinare panoramabileta (sjå kap. 3.10 nedanom).

Så langt me kan sjå av det bevarte fotografiske materialet i Rogaland, var det berre Espedal og Thu som dreiv ei omfattande panoramafotografering i fylket, og båd i 1920-åra med fotoutstyr kjøpt under opphald i USA.

Gabriel T. Espedal (1887-1966) hørde til ein yngre fotografgenerasjon enn Rasmus P. Thu (1864-1946). Det er ikkje kjent i dag kva USA-opphalda fekk å seia for den fotografiske karrieren deira. Espedal slo seg ned i Stavanger og etablerte ein omfattande praksis der i 1921 etter at han kom heim frå USA, medan Thu reiste fleire gonger mellom Stavanger og USA og vart eigenleg ikkje ein fastbuande atelierfotograf før han etablerte firmaet sitt i Skudeneshavn som eldre mann i 1928.

Karrieren til Thu som emigrantfotograf tok til i 1889 då han flytte heim til Noreg for første gong.

(Forts. neste måned)

**og
jubileum
på
Vaulali
onsdag 12/12 2012
kl 18.00**

**Vi inviterer til vårt julemøte,
samtidig som vi også markerer at vi den
29. november fylte 15 år.**

**Dette vil styret feire med
jubileumsmiddag og dessert
- med tilbehør.**

**Se meny og underholdning
på første side av bladet.**

Pris kr 200,- pr. person

Påmeldingsfrist innen 5. des. 2012

til Gunvor Lauvsnes tlf. 952 96 686

**Styret vil sette pris på om det var noen som
hadde anledning til å ta med seg en gevinst
til utlodningen. På forhånd mange takk.**

Returadresse:
SOLFRID ABRAHAMSEN
VARHAUGV. 9, 4120 TAU

Sendes til:

VELKOMMEN TIL ÅRETS JULEMØTE ONSDAG 12. DESEMBER 2012 KL. 18.00

PÅ VAULALI, BJØRHEIMSBYGD. Se annonse invitasjon på bladets 1. side
og annonse inne i bladet side 7

Saker: - Bare kos, mat og underholdning - og kanskje annen informasjon
Foredrag: - Presten i Hjelmeland, Ole Dagfinn Østhus er med oss og snakker om julen.

Velkommen til deg - og ta med venner. Spesielle gjester er invitert.

STYRET

 <p>RYFYLKE</p>	<p>Jørpeland</p> <p>RYFYLKE bakeri & konditori Avd. JØRPELAND Bakeri tlf 51 74 72 87 Fax tlf 51 74 64 24 Kafé tlf 51 74 91 44 Brød og kaker - varmretter Åpent hverdager 08-16.30 Torsdag 08-19 Lørdag 08-15</p>	<p>Tau</p> <p>JONSOKBERGET kafé Tlf. 51 74 24 22 Åpent hver dag fra 11-15 Middag Torsdag er lomledag Ryfylke Kafé & Konditori Avd. Jonsokberget Tlf. 51 74 24 22</p>	<p>Tau</p> <p>Avd. TAU Tlf. 51 74 38 08 Brød og kaker Åpent hverdager 08-16 Fredag 08-17 Lørdag 09-14</p>	<p>Tau</p> <p>TAUTUNET kafé Tlf 51 74 23 40 Åpent hver dag 11-15 Middag Onsdag er lomledag Ryfylke Kafé & Konditori Avd. Tautunet Tlf 51 74 23 40</p>
---	--	--	---	---

OPPLEVELSESREISER TIL USA

SOLHEIM TOURS

Kristin og Terje Solheim

Mobil telefon: (+47) 90138683

Postadresse: Solheim Gård, 4820 Froland

E-post: tesolh2@online.no www.solheimtours.com